

se srečujemo tudi pri pripravi frontalnega pouka. Več kot dve, tri take ure letno učitelj že težko pripravi v enem razredu. Koristno bi bilo, če bi združili prizadevanja posameznikov in bi takšne ure skupaj pripravljali v skladu z našim učnim načrtom. Strokovni aktivni bi lahko tu našli bogato delovno področje.

Takšne oblike dela popestrijo šolski vsakdan in aktivirajo učence. Ker sem že občutila nekaj pozitivnih rezultatov takega dela, se zanje tembolj zavzemam.

Upam, da so slušatelji Pedagoške akademije kljub obilici dela ob pripravah takih ur začutili enako in spoznali, da se trud poplača z veseljem učencev do takega dela, predvsem pa z znanjem, ki ga učenci pokažejo v naslednjih urah.

Marjan Žagar

DIDAKTIČNI KABINET ZA TURIZEM

Brez pravega uspeha že dalje časa razmišljamo, kako najbolj uspešno vnesti turizem in turistično vzgojo v naše splošnoizobraževalne šole. Pretežni del Slovenije je medtem postal resnična turistična pokrajina zaradi prometnega položaja, ko množice turistov drvi-jo skozi deželo proti morju, ali pa zaradi lastnih in različnih turističnih zanimivosti v Alpah, na krasu, na morju in ob zdravilnih vodah. Spričo takega razvoja preživlja turizem že znaten del našega prebivalstva, še večji pa je odstotek teh, ki jim je turizem dodatna zaposlitev ali pa imajo kakršnekoli tesnejše stike s turisti, ker oddajajo sobe, ali vodijo in prevažajo turiste, jim strežejo tudi v sicer neturističnih dejavnostih, skratka, pokrajina postaja turistična.

Ko smo bili še kmetijska pokrajina, je bila praktično in teoretično kmetijska vzgoja obvezna v šoli na podeželju, v urbanih središčih pa so jo nadomeščali drugi, tamkajšnjemu življenju približani predmeti. Razumljivo je torej, da bi bilo sedaj ob spremenjenih razmerah nujno potrebno razmisliti, kako vnesti turistično vzgojo v naše šole. Problem ni enostaven, ker ga ne moremo rešiti s tem, da uvedemo nov stranski predmet z eno ali dvema urama tedensko, ampak gre res za vzgojo in pripravo na življenje v turistični pokrajini. Turizem kot kompleksni pojav se namreč zrcali povsod v življenju pokrajine, zato ga je mogoče in potrebno upoštevati pri različnih predmetih v šoli.

Ena od možnosti, kako oživiti turistično vzgojo, je zelo uspel primer kabineta za turizem v Simferopolu. Sovjetska šolase na splošno na veliko poslužuje kabinetnega dela, zato imajo tudi bogato opremljene kabinete različnih strok v pionirskih in mladinskih domovih, na pedagoških akademijah in tudi že v šolah različnih stopenj. Radi pokažejo razne vzorne kabinete v funkciji za vse splošne predmete, pa tudi kot kabinete za razne aktivnosti, ki jih pokriva več predmetov, npr. za kmetijstvo, varstvo prirode, selenologijo itd. Takšni posebni ali vmesni (medpredmetni) kabineti pač nastajajo tam, kjer je neka določena dejavnost v življenju posebno razvita. Tako npr. imajo po južni Ukrajini posebne kmetijske kabinete, v Odesi prometne, v Simferopolu na Krimu, središču mladinskega turizma in v neposredni bližini največje koncentracije sovjetskega turizma, pa nas je prijetno presenetil kabinet za turizem.

Kabinet za turizem lahko služi geografu, biologu, zgodovinarju, geologu in raznim krožkom za tisti del poglobljenega študija, kjer gre za spoznavanje, proučevanje ali iskanje možnosti za razvoj turizma ali za ugotavljanje rezultatov turizma, za študij turizma kot pojava, za izbiro turističnih ali ekskurzijskih smeri, za strokovno pripravo na ekskurzi-

je in vodstvo turističnih skupin in podobno.

Nekoliko idealiziran in našim razmeran prikrojen primer kabineta za turizem v osnovni šoli bi bil nekako takšen: v kabinetu je predvsem namenjena ena stena velikim kartam. Npr. osnovna splošna geografska karta Kraina (Slovenije!), geološka karta, karta rastja, vodovja, klimatskih področij, prometna karta, turistična karta in še nekatere druge so montirane na obej strani na posebnih mehanizmih tako, da jih je možno iz ozadja z enim samim gibom pomakniti na sredino stene pred tablo. Nekatere karte so v tako majhnem merilu, da šele dve tabli sestavita celoto. Podobno kot s karto si je v trenutku mogoče postreči s projekcijskim platnom. Ob stenah kabineta so vitrine, kjer so razstavljeni razni primeri, kakšna je domača zbirka kamnin, metuljev, rastja (herbarij), prospektov, uspešnih "turističnih" fotografij, ki bi prišle v poštev za razglednice in podobno. Na stenah so lahko slike raznih turističnih zanimivosti in središč. Često so to nagrajene fotografije mladih članov posebnega turističnega krožka, ki ponekod deluje, hkrati pa so na stenah tudi razni grafikoni in skice, ki ponazarjajo razna turistična gibanja v zadnjem času, razne strukture turistov in podobno.

Ob eni steni so montirane podobne omare, kjer so shranjeni razni pripomočki za delo:

I. Najrazličnejši instrumentarij za študij, ponazarjanje in drugo pomoč pri delu: filmski projektor in kamera, epi - in diap projektor, povečevalna stekla in mali projektor za individualno delo, morda tudi termometri, višinomer, kompas, daljnogled, kurvimeter, lastni ali začasno izposojeni računalnik za razne statistične operacije, najpotrebnejši kartografski material in morda še kaj.

II. Biblioteka z raznimi turističnimi priročniki, leksikoni, opisi, potopisi in podobnim materialom.

III. Razne kartoteke in mape s podatki o turizmu in možnostmi turizma v pokrajini in republiki. Tu je tudi manjša zbirka diapozitivov, filmov, zbirka razglednic, fotodokumentacija, podatki o kapacitetah, o intenzivnosti turizma, o nacionalnih in socialnih sestavih turistov, podatki po vrstah turizma, npr. kulinarčne posebnosti, razne možnosti športnega turizma, promet, vozni redi, karte, različen propagandni material zaradi informacij, ocene turističnih razglednic, slik in kart, ki omogočajo, da si dijaki pridobijo sposobnost za kritično izbiranje propagandnega materiala itd.

IV. Materiali za spoznavanje turizma in za planiranje turističnih poti v državi in v Evropi. V posebnih predalih so spravljene karte, posebni turistični priročniki, vodiči, tudi prospekti, opisi turističnih središč in plani, mednarodni in domači vozni redi, opisi in skice raznih turističnih naprav, pa tudi slovarji in razni vademekumi, posebno so urejeni predali za diapozitive in njih kartoteke ter slike. Mnogo je lahko materiala, ki so ga zbrali na potovanjih ali pa izdelali dijaki sami.

V. Poseben prostor je namenjen podatkom o turizmu v domačem kraju in njegovi bližnji okolici. Tu so načrti, skice, podrobne karte raznih naprav, prog, smeri v stenah in drugih zanimivih in privlačnih objektov, razna statistična in slikovna dokumentacija o turističnih kapacitetah in njih izkoriščenosti, relief okolice z označenimi zanimivostmi, podrobnejši podatki o klimi, geološki osnovi, vodah, rastju in prebivalstvu v preteklosti in sedanosti itd.

V takem kabinetu lahko organizira najrazličnejše zelo zanimivo delo geograf ali zgodovinar, prirodopisec, učitelj spoznavanja prirode, družbe in celo učitelj tujega jezika. Tu poteka delo za vajo in zares. Učenci npr. pripravijo ekskurzijo ali izlet v določen kraj za vajo ali pa za svoj razred, za sosednji razred ali šolo, izlet za kak sindikat itd. Delo si razdelijo tako, da nekdo pripravi vse potrebno glede smeri poti in karte, drugi vso dokumentacijo iz voznih redov, tretji možnosti prehrane ali prenočišč in cene, naslednji vse, kar si je potrebno ogledati, naslednji pripravi zgodovinske podatke in ostale zanimivosti, nekdo strne vse v program, napiše itinerar, upošteva razne variante itd. Naslednji primer dela v kabinetu je priprava materialov, kako turistično razviti svoj kraj, študij možnosti, izdelava predlogov in variant. Nadaljnje možnosti za delo so neizčrpne: npr.: izdelava projekta, kako turistu predstaviti svoj kraj, možnosti propagande, izbor vseh podatkov za vodniško službo, zasledovanje turizma v kraju glede na zasedenost po

objektih, poreklo turistov, socialno strukturo, dolžino bivanja, njihov interes, številčnost po letnih časih, oblike turizma, cene, čuvanje okolja, turistično vodstvo za tujce (jezikovni pouk) itd. Skratka možnosti so široke, pouk je pa skrajno zanimiv, aktiven, koristen in življenjski.

Dejstvo je, da uvedba turizma v splošnoizobraževalne šole dozdej pri nas ni prav uspela. Potrebo po turistični vzgoji smo sicer često deklarirali in jo omenili tudi v kakšnem učnem načrtu, posamezni predmeti pa so to opravili po navadi na kraju učne snovi z eno ali dvema učnima enotama, površno in na hitro. Skratka, razlog, da turistična vzgoja dozdej ni uspela, je med drugim tudi v tem, da turizma nobeden od obstoječih učnih predmetov v splošnoizobraževalnih šolah ni posvojil, kot samostojni predmet pa ga je težko uvesti zaradi različnih vzrokov in težav: sama narava turizma je preširoka in prekompleksna, da bi jo stlačili v en predmet; velike bi bile tudi kadrovske težave, predvsem zaradi kvalifikacije učiteljev itd. Potrebno bo vsekakor najprej razmisliti in izčrpati druge možnosti, predvsem s sistematičnim in premišljenim vnašanjem turistične vzgoje v učne načrte raznih predmetov, hkrati pa ustvariti tudi primerne pogoje za realizacijo teh načrtov (knjige in druga literatura, dopolnilna izobrazba vzgojnega kadra, avdiovizualna sredstva itd.). Interdisciplinarni šolski kabinet za turizem, dobrodošel tudi raznim drugim izvenšolskim aktivnostim, npr. turističnim krožkom, tabornikom, organizaciji počitniške zveze itd., kakor je opisan zgoraj, je vsekakor ena od možnosti, korak k realizaciji sodobnejše turistične vzgoje.

Naj nas ne moti, da je misel o turističnih kabinetih prišla iz dežele, ki ni znana po posebno visokem številu inozemskih turistov, čeprav se na inozemski turizem skrbno pripravlja. Vsekakor nam ta primer lahko služi za opozorilo. Zgledne primere bi lahko povzeli tudi drugod. V Španiji na primer, kjer je turizem kot gospodarska kategorija uspel, začenja z vzgojo zelo zgodaj, njihov "bukvar" je napisan in narisano v duhu ABC turizma, fantje pa imajo v redni vojski med drugim tudi obvezno "obuko" turizma.

Slovenija je turistična dežela. Nekateri njeni predeli že živijo od turizma, druga usmerjajo svoje gospodarstvo tudi v turizem, zato bo morda model krimskega turističnega kabineta služil za posnemanje ali vsaj za spodbudo, da nekaj ukrenemo.

Marjan Žagar

PONIKVA IN BLAŽ KOCEN

Ko so mi naložili častno nalogo, da spregovorim kot geograf nekaj besed k današnjemu slavu, ki združuje okroglo 150-letnico rojstva, 100-letnico smrti in odkritje plošče na kraju, kjer je nekoč stala Kocenova rojstna hiša, sem se znašel pred dvema nalogama: da predstavim današnjim gostom Ponikvo in da obudim spomin na zaslužnega rojaka.

Oglejmo si najprej v geografski literaturi komaj opazno, pa vendar prirodno in družbenogeografsko ter kulturnozgodovinsko zanimivo naselje Ponikvo, središče, lahko bi rekli, Ponkovške pokrajine.

* Govor ob odkritju spominskega obeležja na mestu, kjer je stala Kocenova rojstna hiša, 29. 10. 1972.